

З Днем народження, державо!

“ЗАПОВІТ МИКОЛИ ГОГОЛЯ:

“ВІДОКРЕМИТИСЬ І ПРОГОЛОСИТИ СВОЮ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ: РАЗМЫШЛЕНИЕ МАЗЕПЫ”

Такая власть, такая гигантская сила и могущество навевали уныние на самобытное государство (Українську Гетьманську Державу.— Я. Д.), бывшее только под покровительством России. Народ, собственно, принадлежавший Петру, издавна униженный рабством и деспотизмом, покорялся, хотя с ропотом. Он имел не только необходимость, но даже и нужду, как после увидим, покориться. Их необыкновенный повелитель стремился к тому, чтобы возвысить его, хотя лекарства его были слишком сильные.

Но чего можно было ожидать народу, так отличному от русских, дышавшему вольностью и лихим казачеством, хотевшему пожить своею жизнью? Ему угрожала утрата национальности, большее или меньшее уравнивание прав с собственным народом русского самодержца. А не сделавши этого, Петр никак не действовал бы на них. Все это занимало «преступного» гетмана. Отложиться? Провозгласить свою независимость? Противопоставить грозной силе деспотизма силу единоплемянника, возложить мужественный отпор на самих себя? Но гетман был уже престарелый и отвергнул мысли, которые бы дерзко схватила выполнить буйная молодость. Самодержец был слишком могуч.

Да и неизвестно, вооружилась ли бы против него вся нация, и притом нация свободная, которая не всегда была в спокойствии, тогда как самодержец всегда мог действовать, не давая никому отчета. Он видел, что без посторонних сил, без помощи которого-нибудь из европейских государей невозможно выполнить этого намерения.

Но к кому обратиться с этим? Крымский хан был слишком слаб и уже презираемый запорожцами. Да и вспомоществование его могло быть только временное. Деньги могли его подкупить на всякую сторону. Тогда как здесь именно нужна была дружба такого государства, которое всегда бы могло стать посредником и заступником.

Кому бы можно это сделать, как не Польше, соседке-единоплеменнице? Но царство Баториево было на краю пропасти, и эту пропасть изрыло само себе. Безрассудные магнаты позабыли, что они члены одного государства, сильного только единоплемянником, и были, избалованные деспоты в отношении к народу и непокорные демократы к государю. И потому Польша действовать решительно не могла.

Оставалось государство, всего бывшее в великом уважении у Козаков, которое, хотя и не было погранично с Малороссией, но, находясь на глубоком севере, оканчивающееся там, где начинается Россия, могло быть очень полезно малороссиянам, тревожа беспрестанно границы и держа, так сказать, в руках Московию. Притом шведские войска, удивившие подвигами своими всю Европу, ворвавшись в Россию, могли бы привести царя в нерешимость, действовать ли на юге против Козаков или на севере против шведов.

В таких размышлениях застало Мазепу известие, что царь прервал мир и идет войной на шведов.

ОНУК ГЕТЬМАНІВ
І СТАРШИН

Програмна стаття Гоголя «Размышление Мазепы» надзвичайно важлива для української історіографії дошевченківського періоду, бо ніхто інший так глибоко не розкрив трагічну долю української нації в Російській імперії.

Гоголь чітко й однозначно вживає найголовніші для української науки історичні терміни: - «українська нація», «втрата національності»; «проголошення незалежності України», а також пише, що Українська держава перебувала під протекторатом Росії, що український народ — відмінний від росіян, самобутній, одноплемянний, близький до поляків, — словом, розкриває свої історичні й суспільно-політичні державницькі погляди — погляди українського патріота. В іншому контексті «вся нація», «національні інтереси», «об'єднана нація», «національна печатка» та ін. трапляються у добре відомому Гоголеві творі на сторінках «Історії русів».

Гоголь закінчив 1828 р. Ніжинську гімназію вищих наук, яка знань з історії України не давала. Гадаємо, що джерелами пізнання автора були документи Гетьманської Канцелярії, а особливо славнозвісна «Історія Русів» (українців). У статті зустрічаються не тільки політичні, а й стилістичні подібності до неї, перекази Гоголевого родоводу — визначних державних та військових діячів доби Гетьманської Козацької держави.

Дід Гоголя, Опанас, закінчив Київську академію та, як і великий український патріот, козацький канцелярист Самійло Величко, служив у найвищій державній установі — Військовій Канцелярії за гетьманування Мазепи. Йому були відомі різні секретні документи, державницькі погляди козацьких верхів. Як зазначає М. Грушевський, «славнозвісний стан» «козацьких канцеляристів» після

падіння Івана Мазепи зосереджував усю свою увагу на історії Гетьманської держави, зокрема на її війнах проти Польщі.

Гоголь пишався своїм старовинним гетьмансько-старшинським походженням. Дід Опанас доводив, що його предком був полковник доби Хмельниччини (Вінницький, Уманський, Подільський, Могилівський, Брацлавський) Остап-Андрій Гоголь, який разом із полковником Данилом Виговським і полковником Павлом Яненком-Хмельницьким 1658 р. виганяв московські війська з Києва, пізніше був прибічником Петра Дорошенка. Нарешті знову повернувся до Польщі, одержав булаву правобережного наказного гетьмана зі столицею в Димері й грамоту (вона зберігалася в родині Гоголів) на село Вільхівці. Помер Остап-Андрій Гоголь 5 січня 1679 р. в Межигірському козацькому монастирі, який був ідеологічним центром Запорозької Січі. Його портрет поруч із портретами Б. Хмельницького та С. Палія прикрашав стіни монастирської Святодухівської церкви. Історичну діяльність Остапа-Андрія Гоголя відображено в ідеї повісті «Тарас Бульба». Отже, не випадково синів Тараса письменник назвав Остапом і Андрієм. Гоголь був у Межигір'ї ще хлопчиком.

Враження від великої ріки, прекрасної української природи пізніше втілилися в шедевр «Чудовий Дніпро за тихої погоди». Історик О. Оглоблін документально довів, що предками Гоголя по жіночій, бабусиній, лінії були гетьмани Михайло і Петро Дорошенки, Іван Скоропадський, генеральний обозний Петро Забіла, чернігівські полковники Яків та Юхим Лизогуби, які побували в Сибіру, переяславський полковник Василь Танський та інші. Родич Гоголя Дмитро Трошинський, за словами письменника, «благодійник Малоросії», служив канцеляристом у Малоросійській колегії, мав у селі багату бібліотеку, якою користувалися Гоголі. Отже, на молодого Миколу Гоголя, безперечно, впливали родинні стосунки і традиції предків, вони були вирішальними у формуванні його національного державницького світогляду, так блискуче змальованого в «Тарасові Бульбі» та інших творах.

Невипадково, сповідаючись, він щиро свідчив, що прадідівська душа «бенкетувала» в ньому і «голос предків» сильно промовляв до нього.

Трагізм становища автономної Української Гетьманської держави в умовах Російської колоніальної імперії усвідомлював і канцелярист уряду

Івана Мазепи, великий український патріот Самійло Величко, який після української трагедії під Полтавою наголошував, що політика російських царів зведена до того, «щоб про козаків і пам'ять не зосталась». Пантелеймон Куліш 1843 р. писав, що Україна «має відірватися від Росії або загинути».

Тарас Шевченко з тривогою застерігав своїх сучасників і наступні покоління:

Погибнеш, згинеш, Україно,
Не стане знаку на землі...

Гоголь і Шевченко протиставляли грізній деспотичній силі Петра I та його наступників єдність усіх сил української нації, яку роздирали егоїстичні партії різних політичних орієнтацій. Про можливість перемоги Мазепи під Полтавою в липні 1709 р. Шевченко на засланні у віршованій формі висловив співзвучну Гоголеві думку:

Як пшениченьку пожати,
Полтаву достати.
Ой пожали б, якби були
Одностаїне стали.

В автора «Тараса Бульби» не піднялося перо, щоб описати Полтавську битву, де лягла воля України, її державність, і він закінчує свою статтю описом початку цієї війни. Він не уявляв собі, що його козаки можуть бути переможені.

Як бачимо, у статті «Роздуми Мазепи» тезисно викладено важливі для української історіографії програмні думки про політику гетьмана Івана Мазепи, спрямовану на відокремлення України від Росії.

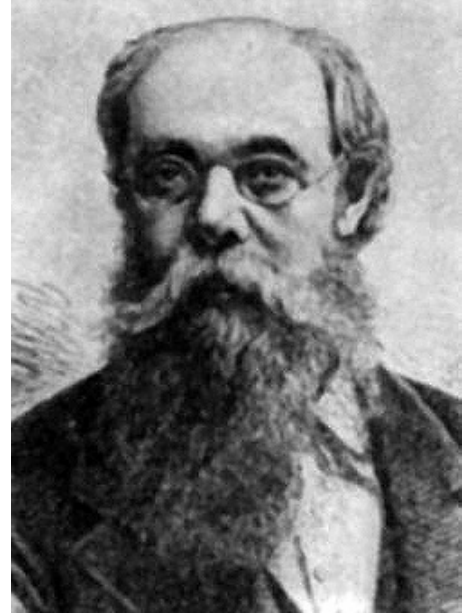
Важливо зазначити, що Гоголь-мазепинець уперше в українській історіографії XIX ст. чітко й однозначно заявив, що українська «волелюбна нація» мала свою «самобутню державу» з демократичним козацьким ладом і хотіла «і далі жити в своїй суверенній державі». Тим часом в умовах «рабської, деспотичної, колоніальної Російської імперії» «козацькій нації», за словами патріота, загрожувала асиміляція й жорстоке кріпацтво. Він побачив єдиний вихід у проголошенні Україною своєї незалежності. Цю мрію своїх предків і свою двадцятип'ятирічний великий український патріот вклав в уста гетьмана Івана Мазепи, котрий свої промови перед вищою козацькою старшиною закінчував словами: «Боже, визволь нас від Москви!»

Заповіт Івана Мазепи й Миколи Гоголя здійснили їхні нащадки: 1918 р. Михайло Грушевський, 1941 р. - Степан Бандера та Ярослав Стецько і 1991 р. - Народний рух. На віки вічні!

Ярослав ДЗИРА

Провісники незалежності

КРАЩИЙ ШЕВЧЕНКОЗНАВЕЦЬ

Олександр Кониський – видатний український письменник та громадський діяч, педагог народився в 1836 році в родині збіднілого українського поміщика на хуторі біля села Переходівка. Початкову освіту здобув в Ніжинському повітовому училищі, де в той час викладав малювання близький приятель Тараса Шевченка художник Іван Сошенко. Потім навчався в класичній гімназії та Ніжинському юридичному ліцеї князя Безбородька.

Активна громадська діяльність молодого адвоката Кониського почалася на рубежі 50-60-х років XIX ст. в період пожвавлення українського національно-культурницького руху, пробудження реформами в Російській імперії. В цей час за ініціативою української інтелігенції створено Петербурзьку громаду, започатковано часопис «Основа», в якому співпрацювали Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Микола Костомаров, Василь Білозерський.

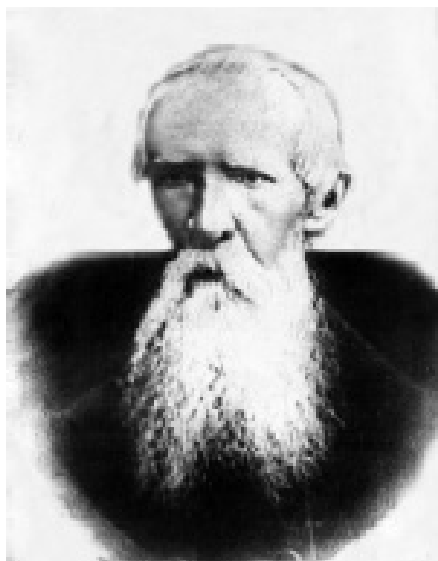
Активним діячем Полтавської громади став Олександр Кониський. Разом з іншими діячами він брав участь в організації недільних шкіл для дітей, виступав за введення в школі української мови, друкувався в щотижневому «Чернігівському листку», що його видавав Леонід Глібов, виступав у пресі з церковної тематики.

1897 року О. Кониський разом з Б. Антоновичем, С.Єфремовим та Є. Чикаленком виступили ініціаторами

створення Всеукраїнської загальної організації громадсько-політичної спілки, яка мусила об'єднати всі кола національносвідомих українців. Для потреб організації Кониський заснував у Києві видавництво "Вік", яке за 15 років видало понад 100 найменувань книжок українською мовою. На прохання наукового товариства імені Тараса Шевченка для першого тому "Наукових записок" О.Кониський почав працювати над ґрунтовною біографією Кобзаря. За 5 років він зібрав та опрацював весь архівний матеріал, об'їхав всі шевченківські місця в Україні, опитав сотні людей і написав двотомну біографічну хроніку "Тарас Шевченко-Грушевський", яка побачила світ у 1896-1901 рр. Це дослідження не перевершене і досьогодні.

УКРАЇНСЬКИЙ АПОСТОЛ

Пилип Морачевський – письменник, педагог і перекладач останні десять років життя працював в Ніжинському юридичному ліцеї імені князя Безбородька. Тут він почав укладати "Словарь малороссийского языка по полтавскому наречию" та перекладати Святе письмо українською мовою. Його апостольську працю не схвалив до друку російський царський уряд, і Біблія українською мовою Морачевського була видана тільки в 1906 році вже після смерті автора і видання Пантелеймона Куліша в 1904 році.

У 2006 році до 200-ліття з дня народження Пилипа Морачевського у селі Шняківка громада поставила хрест і пам'ятну дошку з портретом на умовному місці його поховання на цвинтарі біля церкви, зруйнованої в 1938 році. Подію зініціювала Ніжинська

міська організація Товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

ТА ЩО ЗАСВІЧУВАЛА ЗОРИ

Звідчуттям щемкого болю і водночас вітих прочитав у оновленому випуску «Українського дому» нарис Надії Онищенко про колишню викладачку Ніжинського університету Леся Йосипівну Коцюбу. З болем тому, що про особистостей високого житейського чину, людей принципів, чесних, духовно й інтелектуально вивчених над сірістю й буденщиною ми пишемо занадто пізно – зазвичай тоді, коли ці слова їм уже не потрібні. А з вітихою тому, що в нинішній час духовної й національної розрухи, в пору повсюдної зневіри й апатії, коли такі вічні людські цінності як справедливість, добро, порядність, патріотизм, гідність, небайдужість нерідко грубо й нахабно топчуться брудними чоботами маєтних і високопосадових невігласів, такі публікації все ж сприяють зміцненню духовного стрижня, довкола якого оті цінності тримаються, стверджуються, вселяють багатьом з нас, особливо молодим, віру й надію.

Нехай же нев'яучим вінком вдячної пам'яті багатьох захоплених слухачів покладеться до могили незабутньої Лесі Йосипівни й очей жмут моїх спогадів про всього лише одну зустріч із цією непересічною особистістю.

Почну з короткого витягу своєї замітки, надрукованої під рубрикою «Шкільні вісті» в чернігівській обласній молодіжній газеті «Комсомольський гарт» понад 40 років тому, - 20 вересня 1970 року:

«Струни серця». Так називали члени літературного гуртка Данинської середньої школи свій вечір. Цікавою і захоплюючою була розповідь студента-практиканта Олексія Гальонки про народну пісню. Тему цю продовжила викладач Ніжинського педінституту ім. Гоголя Л. Й. Коцюба. Вона закликала учнів ніколи не топтати того, що обито кров'ю народною... Затамувавши подих слухали присутні Шевченкову «Лілею», що її так майстерно читала Леся Йосипівна».

Газетна інформаційна замітка, віднайдена в домашньому архіві, допомогла мені відтворити атмосферу і враження того дивовижного вечора.

Ми, данинські школярі, навчалися тоді в розкиданих по селу кількох хатах у дві зміни. Старшокласники - в другу, шостий урок якої закінчувався о 19.10. Та незважаючи на пізню годину,

початок заходу затримувався. Всі з хвилини на хвилину чекали поважну гостю - викладачку з Ніжинського університету, яка зголосилася на запрошення свого студента - нашого практиканта - прийти на цей вечір.

Легко тепер сказати «прийти на вечір». До нашого села протягом усіх весен та осеней, у пору так званого бездоріжжя, автобуси з райцентру не ходили. Вісім кілометрів суцільного місива треба було долати пішки від твердої дороги яка для данинців та шатурян закінчувалася або в Лосинівці або, з протилежного боку, в носівських Червоних Партизанах. На зустріч із юними данниціями наша гостя йшла зі своїм студентом з Лосинівки, перевзута на тамтешній автобусній зупинці в глибокі, на всі халяви, гумові чоботи, відпрацювавши робочий день в інституті. Запізнювалася, бо вже третій день село покривала набридлива осіння мжичка, а наприкінці дня – ще й безпросвітня темрява. По всьому селу, як казали старші люди, – хоч в око стрель, електричної лампочки не було навіть на підвір'ї школи.

Ось у такій „забитості“, „запущеності“ й „безперспективності“ матеріальній натомість, як порятунком, буйною силою нуртував високий чин духовності, який черпався нами як із книжок, так і з різноманітних літературно-мистецьких заходів, на які тоді славилися наша школа.

Від неї відразу повіяло казкою. Щира, непідробна посмішка, веселі іскринки, що випромінювалися з очей, ураз зруйнували невидиму стіну настороженості, недовіри й боязні...

Прошло вже більше сорока років, а емоційно наснажена, високопатріотична розмова-сповідь цієї дивовижної викладачки перед сільськими дітьми про Україну і українську пісню й досі відлунується в моїй пам'яті то журливо-тривожними струнами мудрих і мужніх кобзарів, що розносили нашими землями несправедливо замовчувану століттями козацьку славу і українську правду, то лірично-ностальгійним багатоголоссям моїх односельців, які і в радості, і в горі окутували свої непрості житейські долі, як надійними оберегами, піснями матерів і батьків.

Чи то випадково, а чи то свідомо вичисливши з десятків пар особливо зачарованих очей мої, Леся Йосипівна раптом, після короткої паузи, звернулася до мене з пропозицією продовжити або заперечити сказане нею. Дар мови враз було втрачено. Якусь мить стояв непорушно. Зрештою, оговтавшись я несподівано звернувся до

переповненої зали заспівати пісню, аби наша гостя переконалася, яке співоче наше село, і як молодь шанує українську пісню. Але яку?

- А давайте, скажімо, ось цю, - враз підбадьоривши мене, запропонувала Леся Йосипівна. І сама замріяно-тихо розпочала: - «Тече річка невеличка з зеленого саду...»

«... Кличе козак дівчиноньку собі на пораду...» - це вже з другого рядка до її чистого співу почали приєднуватися такі ж чисті й глибокі голоси моїх юних односельців. А потім дружно і впевнено чи не вся зала:

- «Гей-гей! Гей-Гей!

Кличе козак дівчиноньку собі на пораду...»

А потім, уже в цілком притишеній і ніби завороженій залі, сповідалася перед юними душами Шевченкова «Лілея». Так, як читала її того вечора напам'ять Леся Йосипівна, здається, цю поему нашого національного пророка, здається, ніхто не виконував.

Тоді я ще не знав, якою насправді була наша нова співбесідниця, яким нелегким випаде її шлях до своєї Голгофи. Як не знав і про те, що в житті кожної людини бувають доленосні зустрічі, які мимоволі впливають на подальше «вибудовування» свого життя.

Доля посилала на мою життєвську дорогу кілька таких зустрічей. Одна з них – з Лесею Йосипівною Коцюбою. Думається тепер, що оте приспане, ще не розворушене ніким, не розбруньковане доти в юначій душі українство, ніби освячене невидимою паличкою доброї феї, засвітилося того

літературно-мистецького вечора «Струни серця» в Дининській школі. Саме у такий спосіб були, напевне, сильно зачеплені струни душі, які «відповідали» за чуття національного єства. Враз народилася бажання вступати до Ніжинського педінституту, і неодмінно - на українську філологію, і неодмінно - слово в слово конспектувати лекції таких викладачів...

Склалося так, що мене поманила журналістика. І лише в середині сімдесятих, вже будучи студентом Шевченкового університету, більше дізнався про явище

українського руху опору, про так званих шістдесятників, до когорти яких безумовно належала Л. Й. Коцюба.

Вона, як і невелика горстка однодумців у Ніжині, серед яких і її колега Володимир Павлович Крутиус, була одержима ідеєю національного й духовного відродження України й українців. Заради цієї ідеї вона не побоюлася пожертвувати своєю кар'єрою, своїм добробутом і своїм спокоєм. Тому без вагань ішла в українську глибинку, запалюючи там серця тих, хто завтра мав би працювати заради незалежної України. Вона багато років свідомо йшла проти вітру, не зраджуючи справжніх, а не фальшивих життєвих цінностей і духовних орієнтирів.

Ось чому з таким боєм особисто я сприйняв із публікації Н. Онищенко фразу про те, що на похороні Лесі Коцюби людей було небагато і що з викиданням частини її домашньої бібліотеки «викидали на смітник і саме життя цієї незвичайної жінки».

Проте, переконаний, життя Лесі Йосипівни пройшло не на марне. І серед найголовніший з її набутків – сповна зреалізоване Богом дане покликання засвічувати зорі в душах багатьох своїх слухачів.

Микола ТИМОШИК,
доктор філологічних наук,
професор Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка,
випускник Данинської середньої школи
1973 року

Рецензія на книгу Романа Єринюка «Українська Православна Церква»

але існує та історично розвивається в земній людській історії. Такі думки пронизують книгу, яка присвячена історії Православної Церкви в Україні. Варто звернути увагу, що автором цієї книги є професор університету міста Манітоба (Канада) Роман Єринюк.

Хронологічно дана робота охоплює історію українського православ'я періоду XVII – XVIII століть, та історію Української Православної Церкви в Канаді кінця XIX – XX століть. Головним завданням у висвітленні історії Української Православної Церкви як однієї з гілок Єдиної Святої Соборної Апостольської Церкви автор пов'язує з тисячолітнім існуванням православ'я на території України.

З першого погляду може скластися враження, що дане дослідження написане для українців що живуть у Канаді. Але слід зазначити, що історія українського православ'я це не тільки територія сучасної України, Росії, Білорусії, але й Канади, Австралії, Латинської Америки й багато ін. Тому дана праця зацікавить усіх православних українців.

Для православного християнина Церква Христова не є якоюсь земною установою, але самим життям з Христом і в Христі. На цьому підґрунті Церкву потрібно розглядати як містичне тіло що складають усі віруючі на чолі з церковною ієрархією Глава якого є Ісус Христос. І хоча така Церква належить до духовного світу,

На книжкову полицю

Зрозуміло, що через обмеження хронологією, тематичними межами, дана праця не може претендувати на повне висвітлення поставлених проблем. Але те, що книга написана українцем, який проживає в Канаді, вже заслуговує уваги.

Особливий інтерес викликає друга частина книги: Нариси з історії Української Православної Церкви української діаспори в Канаді (1891 – 2010). Тут автор велику увагу приділяє визначній церковній постаті XX століття – митрополиту Іларіону (Огієнко), який власним прикладом показав яка повинна бути ціль у житті: «Служити і любити свою рідну Церкву і свій рідний народ», бо це – «...ціль життя, яке веде людину до обоження і спасіння!» (с. 338).

Отже, дослідження д – ра Романа Єринюка про українське православ'я є одним з небагатьох україномовних праць що занурюють читача у дивовижний світ православ'я, його культури та історії Церкви.

Протоієрей Сергій ЧУТЧЕНКО,
голова відділу в справах молоді
Чернігівської єпархії УПЦ КП.

Українські інтернет-новини

Угорщина

Взагалі, підтримка з боку України — це болісне для нас питання. Ми ж бачимо, як ставляться до своїх меншин в Угорщині Сербія чи Словаччина. А це небагато країни. Нам можуть допомогти хіба суто символічно. Наприклад, будучи президентом, В.Ющенко привіз костюми й три бандури. Ми вдячні, але ж це не та підтримка. Тому радіємо, якщо український мінкульт хоча б приїде на Шевченківські дні артистів. Правда, торік таку допомогу довелося вивирати мало не силоміць. На всі звернення в Міністерстві культури і туризму одна відповідь — немає грошей. Ми повністю взяли на себе проживання та харчування артистів, видали їм навіть добові. Просили мінкульт — якщо немає можливості відправити ансамбль народних інструментів літаком чи поїздом, то хай приїдуть автобусом, адже концерти були проанонсовані в п'яти містах, люди чекали. І коли ансамбль приїхав, то зробив справжній фурор із переповненими залами... Це ж як на імідж України зіграло! Зате нинішнього року на Шевченківські дні нас дуже підвели. Спочатку пообіцяли прислати Національну капелу бандуристів, яку ми теж були готові прийняти за власний кошт. Єдине — не могли оплатити проїзд по території України, оскільки це заборонено. Зробили анонси, розіслали запрошення. А в останній момент у мінкульті сказали — немає грошей. Довелося все скасувати, просити вибачення. Дуже негарно вийшло...

Ярослава ХОРТЯНИ, DT.UA №26, 16 липня 2011 р.

Португалія

Павло Садоха, з ким я познайомився в українській суботній школі «Дивосвіт», очолює Спілку українців у Португалії. Сам Павло — львів'янин, працював у банку, мав непогану на ті часи зарплату. Але для лікування племінника знадобилася пристойна сума грошей, — ось у 2001-му Павло й приїхав до Лісабона на заробітки. Влаштувався посудомийником, вивчав мову. Тепер — менеджер. «У Португалії немає дискримінації, якщо добре працюєш, то й житимеш добре. Але особисто я ні на хвилину не перестаю почуватися українцем. Навіть тут. Раніше наша спілка займалася болісними питаннями легалізації. Тепер багато вчорашніх проблеми вирішено, і ми переважно проводимо культурно-просвітницьку роботу. До речі, ще три роки тому було узгоджено всі пункти

спільної українсько-португальської угоди про соціальне забезпечення наших громадян у Португалії. Цей документ досі не ратифікований нашим парламентом, навіть не обговорювався в комітетах. Ганьба! Що стосується кризи, то й тут безробіття зростає і становить сьогодні майже 13%. Але в середовищі українців звільнень мало, — нас вважають хорошими й відповідальними працівниками. Недавно новий міністр соціальної політики заявив, що країна не хоче, аби українці виїхали. Нас звільняють в останню чергу. Нині українців у Португалії 60 тисяч, раніше було більше. У зв'язку з кризою частина повернулася в Україну, а багато хто, особливо будівельники, переїхали до Іспанії, — там тепер будівельний бум. Є тут українські церкви, 20 українських шкіл, навіть проспект України в столиці країни».

Українську суботню школу «Дивосвіт» при Спілці українців у Португалії очолює Юрій Унгуран зі Львова. «У нас трудяться 22 педагоги. Багато предметів доводиться викладати стисло, і все ж 16 наших випускників вступили в українські вузи, а 12 у португальські. При українському Міністерстві освіти є департамент, який називається «Міжнародна українська школа». Він і вручає нашим дітям атестати зрілості державного зразка. Є в нас і проблема. Скільки років ми просимо наше Міністерство освіти адаптувати навчальні програми до екстерну, до умов роботи суботніх шкіл. А віз, так би мовити... Та й педагогічний стаж нашим учителям не зараховується. 1,5 тисячі українських дітей навчаються в суботніх школах за кордоном, а до педагогів цих шкіл — нуль уваги. Мета нашої праці незмінна: зберегти в душах дітей усе українське, все рідне, національне, все достойне, що є в нашій рідній землі».

Захід — не рай, як це намагалися подати захоплені сліпці. І не пекло, як про це десятиліття сурмила пропаганда. Захід — у русі, живе своїми проблемами. Вирішує їх. Свої проблеми, хоч і не просто, вирішує й португальське суспільство. А разом із ним — і українська діаспора.

Надія на те, що заробітчани повернуться й стануть основою так званого середнього класу, поки що не справджується. Мабуть, гроші, зароблені в Португалії, недостатньо серйозні, аби зайнятися

підприємництвом. Грошей вистачає максимум на рік безбідного життя або на навчання дітей, купівлю машини, побутової техніки, лікування близьких. До відкриття власного бізнесу найчастіше не доходить. Ось і залишаються жити в Португалії. Можливо, назавжди.

А це статистика, взята з португальського демографічного вісника. У 2010 році в Алгарві з'явилося на світ 5 тисяч 172 новонароджених, з них в українських сім'ях — 442 дитини, для яких Батьківщина — вже Португалія.

Валерій ДРУЖБИНСЬКИЙ, DT.UA, №25, 9 липня 2011 р.

Грузія

Перші поселення українців в Грузії з'являються на початку XIX століття. Міграція з України в Грузію в той час мала переважно економічний характер і здійснювалася головним чином в Тифліський повіт та міста. Проте, майже третина українських мігрантів осідала в сільській місцевості, в основному в приморській смузі -західному регіоні Грузії.

За переписом населення 1897 року в Грузії проживало понад 10 тис. українців.

Зарадянські часи міграційні процеси між Україною та Грузією посилюються і чисельність українського населення зростає внаслідок залучення до роботи молодих спеціалістів. За даними перепису населення 1989 року в Грузії проживало 52,4 тис. українців.

З розвалом СРСР відбувся значний відтік етнічних українців, що було пов'язано військовими діями, безробіттям та складною економічною ситуацією. Цю тенденцію підтвердив офіційний перепис населення Грузії (січень 2002 року), згідно якого чисельність українців склала 7 тис. або 0,2 відсотка населення Грузії.

На консульському обліку Посольства перебуває близько 400 громадян України. Проте, реальна чисельність громадян України, які де-факто постійно проживають в Грузії значно більша і за попередніми оцінками сягає до 5 тисяч осіб.

Як правило, громадяни України проживають на території Грузії у зв'язку з сімейними обставинами. До 70 відсотків громадян України, які перебувають на консульському обліку, а також до 70 відсотків осіб, з числа громадян Грузії українського походження, становлять жінки.

(продовження на с.7)

УКРАЇНСЬКА ЯБЛУНЬКА В СИБІРУ

Чотири наукові й освітні заклади, а саме: Національний дослідний Томський державний університет, Інститут літератури НАН України, Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т.Г.Шевченка та Ніжинський держуніверситет імені Миколи Гоголя організували й провели в Києві, Ніжині й Чернігові наукову конференцію «Україна й Сибір в історико-художньому дискурсі».

Минає 125 років з часу переселення перших полтавчан в Томську область. Але не тільки ця дата стала приводом для наукових досліджень. Як зазначив один з модераторів заходу доктор філологічних наук професор Павло Михед, етнічний ренесанс починається тоді, коли та чи інша нація відчуває себе zagrożеною: чи то від імперського гноблення, чи від глобалізації.

В 90-ті роки XIX століття українці освоювали Сибір з українським менталітетом. На нових землях вони створювали поселення з рідними назвами: Новорождественське, Новокиївка, Хохловка, Українка, Чесноки. Наші земляки привезли сюди свої способи обробітку

грунту, фольклор, побутову культуру, ужиткові речі і навіть загорнуті в мокрі ганчірки гілочки яблуні з прадідівського саду. Серед них була і бабуса Тетяни Гончарової – кандидата історичних наук доцента Томського дослідного держуніверситету. Вона зробила цікаву історико-етнографічну характеристику Томської області. Тодішні українці не прагнули стати сибіряками, а відтворювали Україну на нових землях. Їх нащадки дбайливо зберігали і глиняні горщики, і вишиті рушники, і розмовну мову. Це дуже здивувало українців, репресованих у Сибір в 30-ті – 50-ті роки XX століття. «Ви ж тут живете як удома», – говорили вони. Згадайте «Сибірські новели» Бориса Антоненка-Давидовича. Етапований чоловік запитує у конвоїра: «А що то за хатинка біліє поміж сірих будинків»? «А то дурной українець хату мажет», – чує у відповідь. Суворий сибірський клімат змусив поселян пристосовувати житло і будувати дерев'яні будівлі в зруб. Але й сьогодні за побіленим димарем чи садочком можна чітко визначити житло вихідців з Полтавської,

Сумської, Чернігівської, Волинської областей.

Доктор історичних наук, професор Томського дослідного держуніверситету Ольга Риндіна не має українського коріння. Як етнограф, вона вважає культуру кожного народу самоцінною. Сфера її наукових інтересів – обрядова культура Томської області. Вона детально вивчає документи, музейні експонати, письмові джерела, сімейні хроніки, польові етнографічні щоденники, які характеризують різні форми взаємовпливу російської й української культур. Науковця приємно вражає українська впертість у збереженні різноманітних ознак своєї нації.

Про внесок українців в соціально-економічний розвиток регіону доповідав керівник Томського Центру української культури «Джерело», уродженець Семенівського району Чернігівщини Михайло Худобець. Джерельчани – активні організатори і учасники фестивалів, конкурсів, виставок української культури. Найменші українці вивчають рідну мову й літературу в слов'янському відділенні Заозерної школи №16.

Вивчення діалогу України й Сибіру у сфері історії й культури відкриває багато як типологічних паралелей, так і культурних контактів, етнокультурну специфіку, вважає керівник проекту, чернігівець за походженням, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри музеології, культурної і природної спадщини Томського держуніверситету Едуард Черняк.

Надія ОНИЩЕНКО

На фото: учасники конференції в Гоголевому виші

Українські інтернет-новини

(Продовження. Початок на с. 5)
На відміну від азербайджанської, грецької, курдської та вірменської общин українська громада не має компактних місць проживання в Грузії і є дисперсною, тобто рівномірно проживаючою по всій території країни.

Водночас, в місті Бакуріані Боржомського району, а також селах Ацхурі, Міселі, Ткемлана Ахалцхського району помітну частину населення становлять громадяни Грузії українського походження.

Жителі зазначених населених пунктів належать до родин Мартиненків, Пашенків, Бандурів, Гавв, Шевченків, Устименків, Нагог та Романенків і є нащадками насильно переселених у 1853 році до Боржомі 200 українських сімей з Полтавщини. Всі члени зазначених родин зберігають українські прізвища та є повністю інтегрованими в грузинське суспільство.

Українці Грузії, як правило, вільно володіють грузинською мовою та беруть активну участь у громадському житті країни.

Асоціація українців - мешканців Грузії м. Тбілісі, є однією з найбільших громадських об'єднань українців та налічує до двох тисяч членів.

При культурно-освітньому центрі Асоціації створені та постійно діють:

- бібліотека із значним бібліотечним фондом;

- дитяча художня студія;
- хореографічний, вокальний, музичний, вокально-інструментальний гуртки;

- гуртки вивчення англійської мови та навчання роботи з комп'ютером.

На базі хореографічного, вокального та музичних гуртків створені і діють дитячі вокальний ансамбль "Сонечко" та хореографічний ансамбль "Червона калина".

Робота Асоціації за вищенаведеними напрямками здійснюється на достатньо високому фаховому рівні.

Асоціація активно залучає до своїх гуртків дітей та молодь і плідно працює з ними. Творчі колективи асоціації постійно беруть участь в гуманітарних заходах, які проводяться Посольством.

Культурно-освітній центр Асоціації українців, мешканців Грузії, заснований у березні 1995 року, має власне приміщення загальною площею понад 250 кв. метрів.

Значним центром розвитку українства в Грузії є тбіліська публічна

грузино-українська школа № 41 ім. М.Грушевського та об'єднані навколо школи організації.

Склад педагогічного колективу формується із представників української діаспори. На сьогодні школа має 11 класів, в яких навчається понад 180 учнів. Кожного року школа проводить набір у перший клас. Навчання в школі здійснюється українською та грузинською мовами.

Згаданий навчальний заклад є не лише освітньою, а й культурно-просвітницькою базою українства Грузії, де створені осередки української діаспори: міжнародний український центр дружби і культури "Світлиця", який об'єднує творчу спільноту українських вчителів "Освітня", суботню школу "Рідна мова", Студію театрального мистецтва, вокальний ансамбль Лілея тощо.

Посольство регулярно сприяє забезпеченню школи підручниками, україномовною літературою, вживає заходи по зміцненню матеріально-технічної бази школи.

Водночас, українські громади здійснюють роботу із задоволення освітніх потреб українців не тільки в Тбілісі, але й в західній частині Грузії. Так в червні 2005 року в місті Батумі за ініціативою культурно-просвітницької організації «Золоте Руно», відкрилась українська недільна школа ім. І.П.Котляревського, а в м.Поті у 2006 році культурно-просвітницька організація «Золоте Руно» започаткувало українську недільну школу ім. Т.Шевченка.

Слід виділити також Міжнародну культурно-благодійну та науково-просвітню спільноту української громади Грузії „Дніпро“, яка активно займається науково-дослідною роботою щодо історії україно-грузинських відносин, відкриття маловідомих сторінок україно-грузинських взаємин, популяризації України в Грузії.

Зазначена організація активно працює в регіонах Грузії, реалізуючи проекти щодо вшанування пам'ятних місць, пов'язаних з перебуванням видатних українців в Грузії.

Організація має сталі зв'язки з керівниками духовенства грузинської православної церкви, місцевими органами влади Грузії.

За сприяння Посольства організацією проведено значну роботу з вшанування пам'яті перших українських переселенців.

Тбіліський колегіум ім. М. Грушев-

ського (2002) - перший україномовний зарубіжний навчальний заклад на теренах СНД, створений для дітей 40-тисячної української діаспори Грузії у 1999 р. Його концепція передбачає поряд з «використанням моделі національної школи поглиблене вивчення грузинської мови, виховання в дусі органічного поєднання української й грузинської культур, розвиток інтелекту, соціальної відповідальності. Ім'я Михайла Грушевського присвоєно на честь великого вченого, державного і політичного діяча, який з 1880 по 1886 рік навчався в Тбіліській класичній гімназії. Угоду про співпрацю з НАУКМА підписано 21 травня 2002 р

Естонія

5 травня 2011 посол України в Естонській Республіці Віктор Кришинівський відвідав місто Сілламає (Іда-Вірумаа) з робочим візитом.

Під час перебування посла у повіті Іда-Вірумаа було проведено зустрічі з мером міста Сілламає Оленою Коршуновою, головою міської ради Айном Ківіоргом, представниками освіти, галузі бізнесу та української громадою.

Особливу увагу було приділено обговоренню необхідності активізації міжрегіонального співробітництва між містами побратимами Бровари і Сілламає.

Посол ознайомився також із сучасними можливостями Сілламаєського порту, який може відіграти важливу роль у формуванні товарообмінних стосунків за маршрутом Чорне море - Північна Європа.

Під час робочої поїздки Віктор Кришинівський відвідав українське земляцтво міста Сілламає „Водограй“, де ознайомився з напрямками роботи товариства, оглянув виставку, присвячену Великоднім святкам та дню матері, побував в бібліотеці та музеї земляцтва. Він обговорив з членами української громади питання, які стосуються діяльності земляцтва та перспектив подальшого розвитку, зокрема співпраці з батьківщиною.

За результатами зустрічі намічено конкретні шляхи співпраці, визначено основні напрямки взаємодії, зокрема, в енергетичній, гірничо-видобувній та сільськогосподарській галузях.

(Прес-реліз Посольства України в Естонії)

Покоління свободи

МИХАЙЛО ЛОМОНОСОВ

посміхається майбутньому

юнака, який не боїться висловлювати свою громадянську позицію. Нещодавно Михайло отримав приз за оригінальність в обласному літературному конкурсі «Посміхнися майбутньому». Я прочитала його з радістю і вирішила підтримати творчий оптимізм свого юного однодумця.

Надія ОНИЩЕНКО

Фото Олександра ВАСИЛЕНКА

Кожен усміхається своєму майбутньому, звісно, по-різному. Не всі, на жаль, дивляться в майбутнє з радістю та оптимізмом, у багатьох просто немає думок про нього. Більшість живе сьогоднішнім днем. Беручи до уваги нестабільну ситуацію в країні, ніхто не знає, що буде завтра.

Дехто чекає його з хвилюванням та пересторогою, невпевненістю, а дехто просто надіється на краще і вірить, що щасливе майбутнє настане, і віддано посміхається йому.

Андрій Самойленко працює на заводі з виробництва сільськогосподарських машин. Повертаючись з роботи додому Андрій був у сумному настрої. Повільно рухаючись тротуаром, він думав про одне й теж: що буде далі? Що робити? Чого чекати від майбутнього? Справа в тім, що сьогодні адміністрація заявила про позачергове скорочення, і Андрій боїться втратити роботу. Адже вдома його чекають дружина й діти, яких він повинен «поставити на ноги». В Андрія немає віри в майбутнє. Що буде завтра він не знає. Навкруги немає підходящої роботи. А якщо і є, то тільки за копійки, яких його сім'ї ледь вистачатиме на їжу.

Семикласник Сергій Демчик дорогою до школи радів сонячному ранку. Навкруги співали пташки, часом вияв прохолодний вітер, а небу було чистим, як ніколи, тільки де-інде білим пухом виднілися поодинокі хмари.

Сергій думав про те, аби скоріше закінчилися заняття. Він прийде додому, де його чекає любляча мама. Він відпроситься в неї поганяти м'яча. А ввечері знову не зробить домашню роботу з математики, бо заклопотана мама забуде перевірити. В школі він спíše математику в Свети. А завтра все знову буде так само.

Сергійко не переймається майбутнім, не думає про те, що буде завтра, через

тиждень чи місяць. Він, слава Богу, ще не стикався з життєвими проблемами. Хлопцем опікуються батьки, і в найближчі роки десять дбати про його майбутнє – їхнє завдання.

А зараз Сергій просто йде до школи...

Молоде покоління Тимченків продає книги на базарі. Сьогодні, як і вчора, і тиждень тому, вони переймаються відсутністю покупців.

Кому потрібні книги в країні, де люди не живуть, а виживають і борються за кусень хліба. Та тривоги подружжя були б меншими, якби не квартира, яку вони взяли в кредит, щоб звити, як кажуть, власне сімейне гніздо. Кредит потрібно платити щомісяця, а покупців немає. Зараз вони й так живуть за рахунок батьків. А що буде далі, батьки ж не вічні, потрібно колись і самим заробляти на життя.

Тимченки в безвиході. Вони не посміхаються майбутньому, а з тривогою вдивляються в нього.

Маленькому Дмитрику ще тільки десять місяців, але сьогодні в його батьків свято, про яке малий ще не здогадується. Дмитрик вперше, торкнувшись своїми ніжками землі, пішов. Хо́да ще не впевнена, але то перші Дмитрикові кроки в життя.

Його мама радо милується синочком. Вона вірить, що її хлопчик виросте і проживе щасливе життя в щасливій країні.

Малий Дмитрик беззахисними і довірливими очима подивився в вікно, в якому, здавалося, застряло сонце. Воно облизало промінням усю кімнату і ніжно торкнулося милого дитячого личка. Маленький, ніби відчуваючи ті ніжні доторки сонячного проміння – тихо усміхнувся... і на мить здалося, що він посміхнувся майбутньому...

І та незрадлива, сонячна і ласкава дитяча усмішка, подарована майбутньому, осяяла шлях до нього – такого загадкового і незвіданого.

Особисто я вірю в щасливе майбутнє для всіх, і кожного дня я посміхаюся йому, долаючи в незвідане крок за кроком.

Незважаючи на різні життєві проблеми, ми не повинні втрачати віру та надію. Ще засяє над Україною, оте яскраве сонце майбутнього, що приведе нас до весни – світлих і щирих.

Хлопець ще рік навчатиметься в Ніжинській загальноосвітній школі №13. Він переїхав у цей район із Запорізької області разом із батьками і старшою сестрою, ближче до маминих українських родичів. Можливо за цей час підвищить оцінку з математики, яку любить менше, ніж історію, літературу та мову. А може напише ще декілька оповідань чи новел... Як і всі гуманітарії Мишко – трохи романтик. Ще не вирішив остаточно в який навчальний заклад вступатиме.

– А чи не прагнете досягти наукових висот свого знаменитого тезки? Чи не маєте з ним спільного родового кореня?

– Поки що докопався лише до третього коліна. Бабуся змушена була тікати з Росії від Сталіна. Коли разом з іншими колгоспниками вона готувала силосну траншею, якийсь напівбожевільний односелець голосно запитав у них: «Це ви для Сталіна копаєте?» Перелякани люди, знаючи, що їх покарають тільки за почуте, швидко зібрали небагато хатнє начиння і дременули в Україну.

Онук народився в незалежній Україні і вже тому вважає себе вільною людиною. Певною мірою, каже він мені, через демократизацію та свободу слова, відсутність жорсткої цензури, постійного контролю влади за громадянином були створені умови для справді вільного життя. Але, на жаль, не для всіх... Ми стали заручниками власної держави через корупцію та свавілля в державних органах, порушення наших прав. Щоб відчувати себе вільним, українець повинен отримувати пристойну платню й пенсію, якісне медичне обслуговування, бути впевненим у суддях, які захистять всі його конституційні свободи.

Не знаю, як ви, а я погоджуюся з виваженими думками шістнадцятирічного